

Popratna knjižica na naslovnoj stranici slikovno predstavlja različite etničke skupine njihovim karakterističnim instrumentima. Sadrži uvodni tekst na hrvatskom i engleskom jeziku koji upućuje na problematiku istraživanja nacionalnih manjina u Hrvatskoj nekad i danas te daje osnovne podatke o samom CD-u. Ostatak knjižice predstavlja skupine (KUD-ove) i pojedince s kompaktnog diska, donosi podatak o glazbenom žanru i naslov glazbenog oblika na izvornom jeziku i pismu. Svaki izvođač, kao dio izvodilačke skupine ili solist, imenovan je i fotografiran. Popratna knjižica je napisana usporedno na hrvatskom i engleskom jeziku čime je stranim istraživačima omogućen uvid u kulturno bogatstvo naših krajeva.

Jana BOSANAC

Zaštita tradicijskog glazbovanja = Safeguarding traditional music-making, Istarski etnomuzikološki susreti 2003. = Istrska etnomuzikološka srećanja 2003. = Incontri etnomusicologici istriani 2003., ur. Naila Ceribašić, KUD "Istarski željezničar", Roč 2004., 259 str.

Zbornik *Zaštita tradicijskog glazbovanja* drugi je u nizu zbornika koji prate *Istarske etnomuzikološke susrete*, etnomuzikološki skup koji se već nekoliko godina održava u Roču. Organizator je skupa KUD "Istarski željezničar" iz Roča, na čelu s tajnicom Ines Greblo i predsjednikom Davorom Grabarom, uz stručnu podršku Instituta za etnologiju i folkloristiku iz Zagreba, ponajviše Naile Ceribašić. *Zbornik* obuhvaća priloge predstavljene na trećim *Istarskim etnomuzikološkim susretima* održanima 10. i 11. svibnja 2003. u sklopu već tradicionalnog festivala *Z armoniku v Roč*. Tema

zaštite tradicijskog glazbovanja nametnula se u povodu hrvatske kandidature projekta *Istarski etnoglazbeni mikrokozmos* za UNESCO-va "Remek-djela usmene i nematerijalne baštine čovječanstva". Naime, kandidatura je potaknula mnoga pitanja vezana uz zaštitu tradicijske glazbe, ali i procesa, načina, stilova i koncepcija samog tradicijskog glazbovanja. Dvadeset pet znanstvenika iz Hrvatske, Italije, Norveške, Njemačke, Slovenije i Velike Britanije pokušalo je, prema riječima Naile Ceribašić, razmotriti pojedine modele i konkretne primjere zaštite tradicijskog glazbovanja, kontinuitet i promjene glazbenih tradicija uvjetovane različitim društvenim, kulturnim ili užeglazbenim čimbenicima, etabliranje novih tradicija te prijepore istarske tradicijske glazbe i njezina zaštićivanja.

Od 26 priloga predstavljenih na skupu u zborniku je 21, i to na hrvatskom, engleskom, talijanskom, slovenskom jeziku te sa sažecima na hrvatskom, odnosno engleskom jeziku. Ines Greblo i Naila Ceribašić autorice su uvodnih tekstova na hrvatskom i engleskom jeziku, koji govore o prošlim skupovima niza *Istarskih etnomuzikoloških susreta*, kao i povodu i temama ovog skupa.

U naslovu je zbornika izostavljen podnaslov skupa – *Modeli, primjeri i problemi*. Iako se pojedini prilozi mogu smjestiti u jednu od tih kategorija, većina se osvrće na dvije ili čak sve tri kategorije, pa stoga u zborniku i nisu grupirani prema kategorijama. Prilozi u zborniku ne prate redosljed izlaganja na skupu.

Kategoriji modela zaštite pripadaju prilozi koji ustvari pokušavaju odgovoriti na pitanje *kako* zaštititi tradicijsku glazbu i glazbovanje, a problematiku izlažu na pojedinim primjerima i praksama. Tako Daniel Winfree Papuga govori o norveškim iskustvima i načinima zaštite putem glazbenih natjecanja, sustava područnih glazbenika i programa folklorne glazbe na visokoj školi sveučilišta Telemark. Primjere modela zaštite tradicijske glazbe iz nama susjedne Slovenije donosi dvoje autora – Maša Komavec raspravlja o novijim praksama na slovenskoj folklorno-glazbenoj sceni (*ljudskim godcima*), a Svani-bor Pettan o kulturnom društvu *Folk Slovenija* i njegovim praksama zaštite, dok modele iz

talijske pokrajine Rezijske predstavljaju Roberto Dapit i Roberto Frisano. Svi ovi primjeri modela zaštite predstavljaju pojedince ili skupine koje na specifičan način, inovativan ili ne, pokušavaju očuvati svoju lokalnu tradiciju u današnjem svijetu koji teži globalizaciji i modernizaciji. Međutim, kako u uvodnom tekstu naglašava Naila Ceribašić, a svojim priložima pokazuju Lada Duraković i Irena Miholić, jedno su od najvažnijih uporišta za zaštitu tradicije povijesni izvori koji mogu, ali i ne moraju pokazivati povijesni kontinuitet glazbene tradicije koja se pokušava zaštititi.

Upravo ova dva priloga, ali i oni Maše Komavec i Svanibora Pettana, uvode nas u drugu kategoriju, odnosno primjere zaštite tradicijske glazbe. Prilozi ove kategorije ustvari pokušavaju odgovoriti na pitanje *što* je to što bi se trebalo zaštititi i *zašto* bi se upravo to trebalo zaštititi. Raspravu o ovoj temi otvara prilog Tvrtka Zebeća o krčkom *tancu*, a postavlja pitanja o promjenjivosti nematerijalnih dobara, o njihovu stvarnom životu i razvoju. Relativno mnogo autora u ovom zborniku govori o promjenama i njihovu utjecaju na tradiciju: Marianne Bröcker o mijenjanju glazbe promjenom glazbala, Placida Staro također o promjeni glazbala na primjeru violine i harmonike u urbanim i ruralnim sredinama na području Bologne, Igor Cvetko o harmonici u slovenskoj glazbenoj tradiciji, Joško Čaleta o ulozu gusli, svirala i dipli u dalmatinskom zaleđu nekad i danas i Dušan Prašelj o autohtonom, izvornom glazbenom izrazu područja Istre, Liburnije i Hrvatskog primorja, te otoka Krka, Cresa, Lošinja i Raba. Zajednička je svim ovim priložima njihova okrenutost kontinuitetu promjena u glazbenim tradicijama, odnosno slojevitosti tradicije i pitanju koji je od tih slojeva upravo onaj koji treba zaštititi.

Govoreći o tradiciji postavljaju se pitanja o njezinim granicama, bilo zemljopisnim bilo povijesnim, a tu već prelazimo na treću kategoriju, odnosno probleme zaštite tradicijske glazbe. Iako se neki od spomenutih priloga i na to osvrću, najizravnije se time bave Julijan Strajnar, pitajući se tko bi trebao zaštititi tradicijsku glazbu, kako i zašto, Stjepan Murgić, naznačujući gospodarsko gledište zaštite običajnog glazbovanja, Emil Zonta, raspravljajući o višeslojnosti i raznolikosti kulturne baštine, Mojca Piškor, povezujući zaštitu s hrvatskom turističkom ponudom i ulogom etnomuzikologa te Drago Kunej, upozoravajući na ograničenu izdržljivost CD-ROM-a, odnosno potrebu pravilnog čuvanja ovog naizgled otpornog nosača informacija. Na kraju bih izdvojila prilog Daria Marušića, koji predstavlja sadržaj projekta *Istarski etnoglazbeni mikrokozmos* i njegovu kandidaturu za UNESCO-va "Remek-djela usmene i nematerijalne baštine čovječanstva".

Zbornik *Zaštita tradicijskog glazbovanja* vrlo je koristan prinos očuvanju vlastitog kulturnog identiteta upravo u trenutku kada se teži sjedinjavanju europskih i svjetskih političkih i kulturnih entiteta.

Jana BOSANAC

Dvotomna knjiga Ane Maletić nakon gotovo dvadeset godina iščekivanja, uz neiscrpnu upornost autoričine djece Vere i Aleksandra Maletića, ugledala je svjetlo dana u izdanju Matice hrvatske.

Povijest plesa starih civilizacija obuhvaća dva sveska. Prvi dio *Od Mezopotamije do Rima*, objavljen 2002. godine, sadrži povijest plesa starih civilizacija: Mezopotamije, Egipta, starih Hebreja, antičke Grčke, Etruščana, Rima i Ilira, čija je prvobitna plesna kultura izumrla. Drugi svezak, *Azijske plesne tradicije*, objavljen je 2003. godine i obuhvaća stare civilizacije čije su se plesne tradicije

Ana Maletić, Povijest plesa starih civilizacija, Sv. 1. Od Mezopotamije do Rima, 2002., 276 str.; Sv. 2: Azijske plesne tradicije, 2003., 336 str. Matica hrvatska, Zagreb 2002-2003.